

tioner, som han staar i Spidsen for, ved hans Fejl ikke skulde komme til at lide Stabe, ingenlunde vil gaa i Opfyldelse. Den ærede Minister mente jo, at ad Frivillighedens Vej var man i flere Kommuner kommen ret vidt, og jeg skal sige dertil, at vil man gaa ad Frivillighedens Vej til disse Foranstaltninger, har det min fulde Tilslutning. Vil man ad Frivillighedens Vej sørge for at faa Børneantallet i Klasserne nedfat, kan jeg kun betragte denne Bevægelse med Glæde. Men er denne Vej ikke tilstrækkelig, har man kun den Udvej at gaa til Lovgivningsmagten. Der er saa mange Lovbestemmelser, som ere forældede, og som vi alle kunne ønske forandrede, men alle Landets Borgere maa finde sig i at rette sig efter Lovene, selv om de ere nok saa forældede og nok saa urimelige, indtil man paa lovlig Maade kan faa dem forandrede, og det er denne Regel, jeg ønsker, at ogsaa den ærede Minister i enhver Henseende skal rette sig efter. Har man noget at udsætte paa det bestaaende Skolevæsen, mener man, at de gældende Lovbestemmelser her ere forældede, upraktiske, urigtige, har man efter min Mening kun een Vej at gaa, og det er den, jeg mener, den ærede Minister burde have gaaet, nemlig at gaa til Lovgivningsmagten og bede om at faa Forholdet forandret. (Berg: Naar man saa faar nej, hvad saa?). Saa skal man vente. Har Lovgivningsmagten sagt nej, maa Ministeren vente og lade Frivilligheden sørge for at faa Manglerne afhjulpede. (Berg: Det gør Bahnsen ikke!). Jeg raader ikke over Bahnsen, og det ærede Medlem, der afbryder mig, veed lige saa godt som jeg, at det ikke er lykkedes os at hindre ham i hans administrative Foranstaltninger. Dette Spørgsmaal skal jeg dog ikke komme ind paa, hvor megen Anledning der end kunde være dertil ved den Afbrydelse, som den ærede Rigsdagsmand kom med. Jeg skal altsaa tillade mig at udtale som min Overbevisning, at selv om den ærede Minister har handlet i nok saa god Tro og i nok saa reel en Hensigt overfor Skolevæsenet, har han handlet i Strid med de Bestemmelser, der findes i Loven af 8de Marts 1856, og da navnlig mod de Forudsætninger, under hvilke denne Lov er given, og det kan jeg kun i høj Grad beklage, da det bevirker Uvilje i Stedet for Interesse for Skolevæsenet hos Befolkningen Landet over.

Leth: Det har i mangfoldige Aarsstaaet klart for mig, at vort Almueskolevæsen trænger i høj Grad til Forbedringer. Det

kan endog hænde, at der kommer yngre Folk ind til mig, som have Banskelighed ved eller ikke kunne skrive deres Navn. Saa meget, som jeg altsaa mener, at Almueskolevæsenet trænger til Forbedringer og gør det i høj Grad, saa lidt har jeg nogen Sinde kunnet forstaa, hvorfor Statskassen ofrer ganske bethdelige Summer paa Latinskolerne for at uddanne langt flere Studenter, end man paa nogen Maade har Brug for, ganske i Mod sætning til Almueskolen, som, saa vidt jeg veed, slet ingen Hjælp faar af Statskassen — den faar dog maasse nogen. Det vilde forekomme mig mere rimeligt og langt hensigtsmæssigere, om Statskassen her tog ganske anderledes Haand i Hanke med Skolevæsenet i Henseende til at hjælpe Kommunerne med at afholde Udgifterne til Skolevæsenets Forbedringer. Men jeg kan ikke nægte, at den Vej, som den ærede Kultusminister er gaaet og som der her er Tale om, den forekommer rigtig nok mig at være den alleruheldigste af alle Veje, der kan forsøges. Thi hvad er det, den gaar ud paa? Det er jo det at forsøge i Ministeriet at udspekulere, om der ikke i en ældre Lov kan lægges en Fortolkning, som man hidtil ikke har troet at kunne lægge ind deri, om man ikke kunde mene, at det kunde sættes igennem at forstaa den paa en anden Maade, end den hidtil i det mindste i Praksis er bleven forstaaet, og saa derigennem at opnaa noget. Det tror jeg er den uheldigste Vej, man kan slaa ind paa lige overfor alt, hvad der hedder Lovfortolknings. Den meget ærede Minister nævnedes Skibsted og hans ældre Bog som et Bevis paa, at man allerede i længere Tid i Ministeriet havde bestæftiget sig med den Tanke, at en saadan Fortolkning maatte kunde lægges ind i Loven af 1856, men at det dog først var den ærede Minister, som havde gjort det Skridt at gaa fra Teori til Praksis i saa Henseende og forsøge, om det kunde lade sig gøre. Dette tror jeg som sagt er en overmaade uheldig Vej at gaa, og jeg tror det, fordi den første Betingelse for al sand og virkelig Lovfortolkning er at forstaa Loven saaledes, som den er ment, ikke at tage Udtrykkene saaledes, som man tror, at man muligvis paa en eller anden Maade kan lægge en Mening ind i dem, men at tage Udtrykkene i den Forstand, som de ere brugte, den Gang Loven blev given. Den ærede Forespørger har jo nu, forekommer det mig, saa overbevisende godtgjort, at den Gang, da Loven blev given, da var Meningen den at fastslaa et bestemt Gennemsnitsantal som Regel, saa at først en Overstriden af dette Antal berettigede Administrationen